

20. YÜZYILDA KIRSALDA EĞİTİM UYGULAMALARI

RURAL EDUCATION PRACTICES IN THE 20TH CENTURY

Derin Hilal BİLMEZ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yapı Fiziği ve Malzemesi Anabilim Dalı, derinhilalb@gmail.com

İstanbul / Türkiye

ORCID: 0000-0002-3318-1982

Doç. Dr. Ümit ARPACIOĞLU

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, umitarpacioglu@gmail.com

İstanbul / Türkiye

ORCID: 0000-0001-8858-7499

ÖZET

Kırsaldaki eğitim eksikliği Osmanlı Devleti'nin Türkiye Cumhuriyeti'ne miras bıraktığı en büyük problemlerden biridir. Halkın büyük bir kısmının kırsalda yaşaması, kırsaldaki eğitim kurumlarının din ağırlıklı eğitim vermesi ve bu eğitimin ortak bir sistemden uzak olması eğitim sorununu beraberinde getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kuruluşundan itibaren kırsaldaki eğitim sorunun farkında olmuş ve çözümler üretmeye çalışmıştır. Kırsaldaki öğretmen eksikliğini gidermeden önce tüm eğitim kurumlarını Millî Eğitim Bakanlığına bağlayarak, öğretim birliğini sağlamıştır. Köy Öğretmen sorunu için ilk somut adım olarak öğretmenlik yapabilecek köy çocukları kısa süreli kurslarla üç yıllık köy öğretmeni yapılmıştır. Burada elde edilen başarı bu kursların kurumsallaşmasını sağlamış ve önce Köy Öğretmen Okulları, sonra Köy Enstitüleri açılmıştır. Köy enstitülerinin açılma nedenlerinden biri kent ve köy arasındaki farkı azaltmak, köyü ve köylüyü geliştirmek, toplumun kültür düzeyini arttırmak ve kırsaldaki öğretmen ve diğer meslek gruplarından ihtiyacını gidermektir. Enstitüler, açıldıktan yaklaşık on yıl sonra ağır eleştirilerden dolayı İlköğretmen Okulları ile birleştirilmiştir. Bu sayede bu kurumlar yeniden yalnızca öğretmen yetiştirmeye başlamıştır. İlköğretmen Okulları, zamanla yüksek öğrenim kurumlarına dönüştürülmüş ve eğitim fakültelerine bağlanmıştır.

21.yüzyılda ise kırsalda eğitimi desteklemek ve eğitime teşvik için çeşitli özel kurum ve kuruluşlar projeler üretmiş ve uygulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Kırsalda Eğitim, Köy Öğretmen Okulları, Köy Enstitüleri, Eğitim

ABSTRACT

The lack of education in the countryside is one of the biggest problems inherited by the Ottoman Empire to the Republic of Türkiye. The fact that a large part of the population lives in the countryside, that the educational institutions in the countryside provide religious-oriented education and that this education is far from a common system has brought along the education problem.

The Republic of Türkiye has been aware of the education problem in the countryside since its establishment and has tried to produce solutions. Before the teacher in the countryside eliminated his/her deficiency, he/she connected all educational institutions to the Ministry of National Education and ensured the teaching unity. As the first concrete step for the Village Teacher problem, village children who can teach were made village teachers for three years with short-term courses. The success achieved here has led to the institutionalization of these courses and first Village Teacher Schools and then Village Institutes have been opened. One of the reasons for the opening of village institutes is to reduce the difference between the city and the village, to develop the village and the villagers, to increase the cultural level of the society and to meet the needs of teachers and other occupational groups in the countryside. The institutes were merged with Primary Schools for severe criticism nearly a decade after opening. In this way, these institutions only started to train teachers again. Primary Teacher Schools have been transformed into higher education institutions over time and have been connected to faculties of education.

In the 21st century, various private institutions and organizations produced and implemented projects to support and encourage education in rural areas.

Keywords: Rural Education, Village Teacher Schools, Village Institutes, Education

1. GİRİŞ

Kırsala yapılan eğitim yatırımı, tüm ülkenin refah seviyesini yükseltecek büyük bir adımdır. Osmanlı Devleti'nin son yıllarından itibaren kırsal eğitim sorununa çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu çalışma, kırsaldaki eğitim sorunlarına hükümetin oluşturduğu çözüm önerilerini ve kurumları, kurumların eğitim sistemlerini incelemek ve kronolojik sırayla kırsalda eğitim tarihini incelemek amacıyla yapılmıştır.

1.1. Kırsalda Eğitimin Tarihi

13. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Orta Asya'dan gelen konar göçer Türkler, Anadolu'da da yerleşik hayata geçmekte zorluk yaşamıştır. Türklerin sık sık göç etmesi, toprakların vatandaşlara pay edilememesi ve işlenmemesi, Osmanlı'nın bölgedeki hakimiyeti için sorun olmuştur. Türkler, sürekli göç ettikleri için çadırlarda yaşamaya devam etmiş ve tarım ile ilgilenememişlerdir. Osmanlı, konar göçer Türkleri yerleşik hayata geçirmek için din eğitimi veren zaviyeleri kurmuştur. Bu zaviyeler, kentlerden uzak, kırsalda, genellikle dağ eteklerinde her biri bir şeyhe, evliyaya bağlı olacak şekilde açılmıştır. Türkler bu zaviyelerin yakınında ev ve işleme için toprak verilmiştir. Zamanla nüfusun ve zaviyelere bağlı öğrencilerin artması ile başka kentsel hizmetler de gelişmiştir (Kuban 2017).

Zaviyeler, toplum düzenlemesi amacıyla kurulmuş dini eğitim kurumlarıdır. Zaviyelerde verilen eğitim, kırsalı kalkındırmak için değil, toplumu bir arada tutma amaçlıdır. Zaviyeler, 1925'e kadar hizmet vermeye devam etmişlerdir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında nüfusun yaklaşık %80'i kırsalda yaşamaktadır ve %90'ı okuma yazma bilmemektedir. Savaşın yıkımları o kadar çoktur ki ülkenin ihtiyaç duyduğu öğretmen, eczacı, doktor, mühendis, teknisyen, mimar vs. kalmamıştır. Köylerin %98'inde okul, %95'inde (35.000 köy) öğretmen yoktur (Türer 2006).

2 Mayıs 1920'de Ankara'da Hükümet Eğitim Bakanlığı kurulur. 16 Temmuz 1921'de Ankara'da mevcut öğrenci ve öğretmenler tespit etmek ve durumlarını değerlendirmek üzere "Maarif Kongresi" toplanır. Atatürk bu kongrede eğitim, bilim, sanat ve kültür alanındaki görüşlerini açıklar, yapılacak devrimleri ve nedenlerini anlatır.

Ancak, o dönemde meclis içindeki Osmanlı feodalitesini savunan mebusların desteği ile Eğitim Bakanlığına Mehmet Vehbi (Bulak) geçirilir. Mehmet Vehbi, o zamana kadar işleyen din ağırlıklı eğitim sisteminin sürdürülmesi gerektiğine inanmaktadır. Öğrencilerin sarık takması, müzik dersinin yerine ilahiler dersinin konulması gibi gerici düzenlemeleri planlamıştır (Alıcı 2008). 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanı ile bu planlamaların hayat geçirilmesi engellenmiştir. Kasım 1922-Mart 1924 arasında Eğitim Bakanlığı görevine İsmail Safa getirilir. İsmail Safa ülkenin öğretmen açığını kapatmak için imamların, rüştiye mezunlarının ve ilk okul mezunlarının öğretmenlik kurslarını tamamlayıp köy okullarında üç yıllık temel eğitimi vermelerini kanunlaştırmıştır. Bu durum 1939-1940'a kadar devam etmiştir. 3 Mart 1924'te 430 sayılı "*Tevhid-i Tedrisat*" (Eğitim Öğretimi Birleştirme) yasası kabul edilmiştir (Binbaşoğlu 2005). Bu yasa ile dini kurumlara bağlı olan tüm eğitim kurumları, Savunma Bakanlığına bağlı askeri okullar, Sağlık Bakanlığına bağlı darüleytamlar, Millî Eğitim Bakanlığına bağlanarak eğitimde birlik sağlanmış ve laik eğitim dönemi başlamıştır. Kasım 1924'te medreseler kapatılarak eğitimde laikliğin en önemli basamağı hayata geçirilmiştir (Başgöz 1999).

1925-1925 arasında Millî Eğitim Bakanlığı görevinde Şükrü Saraçoğlu bulunurken, kent okulları gibi köy okullarına da öğretmen yetiştirme ihtiyacı gündeme gelmiştir ancak yasalaştırılmamıştır (Binbaşoğlu 2005). Aralık 1925'te Mustafa Necati Milli Eğitim Bakanı olarak atanmıştır. Mustafa Necati döneminde Latin alfabesine geçilmiş, bakanlık teşkilatlanması düzenlenmiş ve öğretmen yetiştirme sorunu ele alınmıştır. Öğretmen yetiştirme sorununu çözmek için 10'ar yıllık periyotlarla planlamalar belirlenmiştir. Her yıl 3.000 öğretmen olmak üzere, yılda 30.000 öğretmen yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Alıcı 2008).

1926'da Maarif Teşkilatı'na dair kanunda, iki tip öğretmen yetiştirme okulu planlanır. İlk Muallim Mektepleri, beş yıllık olup şehirlere öğretmen yetiştirmek için Köy Muallim Mektepleri, üç yıllık olup, köye öğretmen yetiştirmek için kurulmuştur (Akdemir 2013). Mustafa Necati, Köy Muallim Mektepleri'nin köy ile yakından ilişkili olması gerektiğini savunmuştur. Köy Muallim Mektepleri ilk önce Kayseri ve Denizli'de açılmıştır. Ancak Mustafa Necati'nin ölümü, okulların alt yapısının tamamlanmaması gibi nedenlerle bu iki okul 1931 ve 1932 de kapatılmıştır.

1936'da Eğitim Yasası'nın çıkması ve Köy Eğitim Kurslarının başlaması ile kırsalda yeniden eğitim başlar. 11 Haziran 1937 tarihinde kanunlaşan, 3238 sayılı "*Köy Eğitim Yasası*"nın 1. Maddesi: "*Nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılması için köylülere rehberlik etmek üzere köy eğitimcileri istihdam edilir.*" şeklindedir (Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı 2004).

7 Temmuz 1939 tarihli 3704 sayılı yasa ile Köy Eğitim Kursları ile Köy Öğretmen Okullarının İdaresine Dair Kanun çıkartılmış, böylece "*Köy Öğretmen Okulu*" kanunlaştırılmıştır.

Köy Enstitüleri 17 Nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı kanunla kurulmuştur. 17 Nisan 1940 tarihinde kabul edilen 3803 sayılı Köy Enstitüleri yasasının 1. maddesi: "*Köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde Maarif Vekillliğince Köy Enstitüleri açılır.*" şeklindedir. Köy Enstitüleri Türkiye'de bilimsel düşüncüyü köylere aşıl原因an ilk eğitim kurumudur (Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı 2004). Yalnızca öğretmen değil, ihtiyaç duyulan her meslek dalından öğrenci yetiştirilmeye çalışılmıştır. Köy Enstitüleri için eğitim bilimci John Dewey: "*Son yıllarda hayalimdeki okullar Türkiye'de kurulmaktadır, bunlar Köy Enstitüleri'dir.*" Tarihçi Arnold Toynbee: "*Köy ile şehir arasında uçurum açmışsınız. Birkaç Köy Enstitüsü'nü ziyaret ettikten sonra anladım ki, bu uçurum Köy Enstitüleri ile düzeltilebilir. Enstitüler, köylü ile şehirli, halk ile aydın arasındaki uçurumu doldurmak için bulunmuş pek maharetli bir çaredir.*", Fredrik W. Fernau da "*Köy Enstitüleri, Kemalist Türkiye'nin kendine özgü ve özgün bir buluşudur*" demiştir (Makal 1997). Enstitü kurucularının 1946'da görevden alınması ile enstitüler özgünlüklerini yitirmiştir. 1954 yılında köy enstitüleri ilk öğretmen okullarına dönüştürülmüştür.

2. KÖY EĞİTİMEN KURSLARINDA EĞİTİM

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren meclis ve hükümet kırsaldaki eğitim sorununun üstünde durmuştur. Ülkedeki öğretmen sayısının yetersizliği, kentte yetişmiş öğretmenlerin kırsala gönderildiğinde öğrencilere ve çevreye uyum sağlayamaması gibi nedenlerle köydeki öğrencileri yetiştirebilecek öğretmen sıkıntısı vardır. İlk Köy Eğitimci Kursu 1936'da Eskişehir/Mahmudiye'de deneme amaçlı açılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün bizzat kendi fikri ile ortaya çıkmıştır. Tarım Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın ortak çalışmasıyla sürdürülmüştür. 11.06.1937'de sekiz maddelik "Köy Eğitimci Kanunu" ile resmileştirilmiştir. Köy delikanlılarından askerliğini çavuşluk veya onbaşılık rütbesi ile tamamlamış olanlar bu Köy Eğitimci Kurslarına alınmışlardır. Bu kurstaki altı aylık eğitimi tamamlayıp eğitimci unvanını kazandıktan sonra üç yıllık ilk okullara ve küçük köylere öğretmen olarak gönderilmişlerdir (Ertuğrul 2010). Öğrenciler, köy hayatını seven ve köye uyum sağlayan kişilerden seçilmiştir.

Eğitimci kurslarının deneme amaçlı olması ve hazır bir programının olmaması nedeniyle verilen eğitimde, ihtiyaca ve duruma göre esneklik gösterilmiştir. Başta Kayseri, Çorum, Yozgat ve Eskişehir köylerinde kurulmuştur, başarı göstermesi ile birlikte sayısı gittikçe arttırılmıştır.

Kurslarda öğrenciler 8-10 kişilik gruplara bölünmüş, her grubu başına öğretmen okulu mezunu, köylerde öğretmenlik yapan bir öğretmen, bir ziraat okulu mezunu ve bir ziraat memuru konulmuştur. Sabahları ilk önce ziraat veya inşaat işleri yapılmış, sonra teorik derslere geçilmiştir. Öğrencilere dört beş ay içinde ziraat işlerinin tüm çeşitleri yaptırılmıştır. Teorik derslerde ezberden çok pratik bilgiler öğretilmiştir. Kursların belli ders programları olmadığı için her kurs kendine göre bir plan belirlemiş ve uygulamıştır. Bu durum "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" (Eğitim Öğretimi Birleştirme) ile ters düştüğü için kurslar tek bir çatı altında toplanarak ilk önce Köy Öğretmen Okulu ardından Köy Enstitüsü'ne dönüştürülmüştür. Köy Eğitimci Kursları Köy Enstitülerine zemin hazırlayan en temel birimdir (Sarı and Uz 2017).

3. KÖY ÖĞRETİMEN OKULLARINDA EĞİTİM

1930'lu yılların sonlarına doğru Köy Eğitimci Kurslarında elde edilen başarı ve olumlu dönütler Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu kursları devamlı ve sistemli eğitim verecek kurumlar haline getirme isteğini ortaya çıkarmıştır. Köy Eğitimci Kursları ile aynı amaca hizmet etmek için kurulmuştur. Köy Eğitimci Kursları ile arasında pedagojik açıdan herhangi bir farklılık yoktur (Sarı and Uz 2017). En önemli farkı, öğrencilerinin eğitimlerini bitirdikten sonra köy ilk okullarında beşinci sınıfa kadar eğitim verebilecek düzeyde olmasıdır. 7 Temmuz 1939 tarihli 3704 sayılı kanun ile açılmıştır. İlk iki Köy Öğretmen Okulu İzmir-Kızılcıllu'da ve Eskişehir-Mahmudiye'de kurulmuştur (Ergün 1997). Eğitim beş yıllıktır. Köy Eğitimci Kurslarına göre daha kapsamlı eğitim verilmiştir. Köy Öğretmen Okulları, Köy Eğitimci Kursları ile Köy Enstitüleri arasında köprü görevindedir. Öğretmen sayısındaki eksiğin giderilmesi amacıyla kurulan Köy Eğitimci Kursları tek bir çatı altında birleştirilerek eğitim öğrenimde birliği sağlamak için kurulmuştur. Okullar kentlerden uzak, kırsalda, verilecek eğitime en uygun yerlerde yapılmıştır. Yaklaşık bir yıl kadar hizmet verdikten sonra 17 Nisan 1940'da Köy Enstitülerine dönüştürülmüştür. Köy Enstitülerinin Köy Öğretmen Okullarından en önemli farkı, derslerin yalnızca teorik değil, uygulamalı işlenmesidir.

4. KÖY ENSTİTÜLERİNDE EĞİTİM

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim planlaması için yabancı eğitim uzmanları ülkemize çağırılmıştır. John Dewey'de Türkiye'ye gelip rapor hazırlamış eğitim uzmanlarından biridir. John Dewey raporunda Türk eğitim sistemini aşırı merkezileşmeye karşı uyarılmış ve eğitimde çeşitlilik ihtiyacından bahsetmiştir. Bundan dolayı köy enstitüleri konusunda Dewey'in raporunun esin kaynağı olduğu düşünülmektedir (Bilir 2008).

Eğitim sistemini biçimlendirmeye yönelik farklı yaklaşımlar vardır. Bu yaklaşımlardan ikisi daha baskın olup eğitim bilimciler arasında da tartışma konusu olmuştur. Bunlar davranışçı yaklaşım ve yapılandırıcı yaklaşımdır.

Davranışçı yaklaşım, nesnelliği herkes tarafından kabul edilmiş bilginin aktarımıdır, “Modern Model” olarak adlandırılır. Modern model: Nesnellığe, bilimselliğe, evrenselliğe dayalıdır, pozitivist bir yaklaşımdır. Yapılandırıcı yaklaşım, modern modelin kabul ettiği temellere eleştiriyle ortaya çıkmıştır ve “Post-modern Model” olarak adlandırılır. Post-modern model: öznelliğe, yerelliğe, kişisel öğrenmeye dayalıdır (Aydın 2006).

Ülkemizde, bugüne kadar davranışsal yaklaşım yani modern model uygulanmıştır. Bu modelde; doğru bilgiye ulaşma amacı vardır. Bilgiye ulaşmak için nesnel geçerliliği olan kaynaklardan yararlanılır. Öğretmen otoriteyi temsil eder ve donanımlı bilgi kaynağıdır, öğrencilere sahip olduğu bilgileri değişmeyen doğru bilgi kalıplarıyla aynı şekilde aktarması ön görülür. Öğrenciler duyduklarını, okuduklarını, gördüklerini öğrenirler. Öğrenci ile öğretmen arasında sosyal mesafe bulundurur, böylece öğretmenin otoritesi sarsılmaz ve kaynaşmaları engellendiği için öznel oluşmaz. Bu eğitim programında ön yargılar, inançlar yer almaz. Realist dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlar.

Köy Enstitülerinde ise ağırlıklı olarak post-modern model, yapılandırıcı yaklaşım, uygulanmıştır. Bu modelde; öğrenci ile öğretmen arasındaki mesafe azaltılır, etkileşim artırılır. Öğrenci, öğretmen ve okul arasında bağ kurulması hedeflenir, öğrencinin mahremiyeti oldukça azdır. Öğrenci bilgi edinmeyi zorunluluk olarak görmez. Öğrenciler duyduklarını, okuduklarını, gördüklerini önceki bilgilerine, alışkanlıklarına göre anlar, yorum yapar ve öğrenirler. Eğitim bireyseldir, amaç öğrencinin bilgiyi anlaması, yorumlayabilmesi ve öğrendiği bilgilerden gerçek hayatta faydalanabilmesidir. Bilgiyi nerede ve nasıl kullanması gerektiğini bilen, kendi öğrenme şeklini bilen, yeni bilgi üretmek için eski bilgileri ile bağlantı kurabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Post-modern model ile yetişen bireylerin sosyal etkileşimi yüksek olduğu için toplumsallaşma potansiyeli modern model ile yetişen bireylerden daha fazladır.

Enstitülerde yapılandırıcı yaklaşıma örnek olarak: “İlk günden başlayarak her sabah yaklaşık yarım saat süresince bütün öğrenci ve öğretmenler hep birlikte temel jimnastik hareketleri ile sabah sporu yapması ve enstrümanlar eşliğinde ulusal oyunları oynaması” etkinliği verilebilir. Bu etkinlik sayesinde öğrencinin okul ve öğretmen bağı güçlenmiş, ulusal duyguları artırılmış, derste öğretilen spor bilgileri ders dışı etkinlik ile öğrenci için eğlenceli hale getirilmiş ve pekiştirilmiştir.

Köy Enstitülerindeki öğrenci odaklı eğitim şekliyle: kültür düzeyi yüksek, topluma faydalı bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır. Köye rehberlik edecek bireyler yetiştirme amacı güdüldüğü için, öğretilen bilgiler günlük hayatta kullanılabilecek ve herkesin bilmesi gereken konulardan seçilmiştir. Enstitülerde nitelikli ve özgün eğitim verilmiştir. İ. Hakkı Tonguç, “*Köy Enstitülerinde yetiştirilen öğretmen namzetlerine gösterilen tüm derslerde onlara hayatta kullanabilecekleri bilgileri vermek amacı güdülmüştür. Yakada taşınan bir rozet gibi süs olmaktan ileri geçmeyen bilgi ile onların kafalarına bozmak yoluna sapılmaz.*” söylemi ile enstitü eğitiminin içeriğini açıklar. Enstitülerde fizik, kimya, biyoloji dersleri dahil öğrencilere günlük hayatta kullanabilecekleri bilgiler öğretilir (Tonguç 1956).

Öğrenciye var olan bilgiler sunulurken aynı zamanda deney ve gözlemler ile bilgiyi sorgulaması öğretilmiştir. Modern model ve post-modern model bir arada kullanılmıştır. Eğitimde “öğreten-öğrenen” ayrımı yerine, hep birlikte öğrenme “öğrenme paydaşlığı” esas alınmıştır. Köy Enstitülerindeki bu eğitim yaklaşımı, “yaparak yaşayarak öğrenme, çağdaş yaklaşım” olarak eğitim bilimcilerin literatürüne girmiştir.

Köy Enstitülerinin temelinde “İş İçinde Eğitim” ilkesi benimsenmiştir. Tüm derslerde öğretilen bilgiler uygulamalar ile öğrencilere içselleştirilmiş, bilgilerin kalıcı olması sağlanmaya çalışılmıştır. Kızıllı Köy Enstitüsü mezunu olan Yusuf Balaban; “Okuduğumuz bütün dersler için uygulama olanağı aranırdı. Fizik-matematik dersleri arazide, inşaatlarda, kimya dersi peynir, şarap imalathanelerinde, tarih dersi ören yerlerinde, müzelerde, coğrafya dersi yakın çevrede yapılırdı” şeklinde, Çifteler Köy Enstitüsü mezunu olan Süleyman Dinçer; “Pisagor bağıntısını yaptığımız binaların temel öncesi çekmiş olduğumuz ip iskeletini 3-4-5 metre ölçüsü ile köşelerde dik üçgen sağlayarak ve nedeni üzerinde tartışarak öğreniyorduk. Fizikteki bileşik kapları, dağ tepe aşırarak kazdığımız kanalların içine su künkleri döşeyip 4 kilometre uzaktaki kaynaktan okulumuza su getirerek öğreniyorduk. Geometriyi, gereksinmemiz olan yapıları yapmaya başladığımızda elimize aldığımız yapı planına göre ölçerek temellerini kazıp duvarlarını yükseltirken ve çatısını kurarken öğreniyorduk” enstitüdeki uygulamalı eğitimi anlatmıştır (Dinçer 2002; Kocabaş, Kemal ; Gier Yücel 2003).

Köy Enstitülerine Köy Okullarından mezun başarılı öğrenciler alınmıştır (Akyüz 2001). Böylece hem iş garantisi olan bir meslek kazanmaları sağlanmış hem de köyü ve köylüyü bilen talebeler yetiştirilmiştir. Enstitülerde öğretmen, sağlık çalışanı, teknisyen vs birçok meslek sahibi öğrenci yetiştirilmiştir (Taşkaya and Akbaşlı 2008). Buradan mezun olan öğrencilerin köylerine döndüklerinde kırsalın eğitim ve refah seviyesini, ülkenin okuryazar seviyesini arttıracasına inanılmıştır (Ortaş 4AD).

1940’da 14 Köy Enstitüsü kurulmuştur, bu sayı 1948’de 21’e çıkmıştır. Köy Enstitüleri, eğitim sistemlerinden ve uygulamalarından dolayı ağır eleştirilere ve karalama kampanyalarına maruz kalmıştır. 1954 tarihli 6234 sayılı kanun ile İlköğretmen Okulları ile birleştirilmiştir. 1940-1954 arasında Köy Enstitülerinde yaklaşık 15.000 öğretmen, 2.000 sağlık personeli yetiştirilmiştir (Taşkaya and Akbaşlı 2008).

Köy Enstitülerinde üç farklı tarihte üç farklı eğitim planı uygulanmıştır. Bunlar: 1943, 1947 ve 1953’tür.

1943 Eğitim Programı

1943 tarihli eğitim planında işe ve beceriye dayalı eğitim yapılmıştır, yapılandırıcı yaklaşım uygulanmıştır. Ders ve öğrenme sadece derslikle sınırlı kalmamış; doğada, bahçede, tarlada, ahırda, mutfakta, kalorifer dairesinde vs. devam etmiştir. Eğitim ortamı, okulun yakın çevresinden başlayarak yakındaki köyleri de doğasıyla, toprağıyla, kültürüyle, insanlarıyla içine alan geniş bir alandır. 1943 planlamasında “İş İçinde Eğitim” ilkesi üzerinde durulmuştur. Teorik derslerde öğretilenler iş yaparken kullanılarak bilgilerin günlük hayata geçirilmesi sağlanmıştır, öğrencinin sorunları çözme kabiliyeti arttırılmıştır. İş ve teorik derslerin bir arada yürütülmesi, öğretmenin öğrenci ile yakın temasta bulunması, eğitimin bütünselliği vurgulanmış teorik derslerin yanı sıra ders dışı etkinliklere de yer vermiştir. Sanat eğitimine, uygulamalarına ağırlık verilmiştir. Bu planlamada enstitüde eğitimi tamamlayıp köyüne dönecek ve köy halkını eğitecek olan bireylerin karşılaşacakları güçlüklerle karşı tam donanımlı yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Kabataş 2017).

1943 eğitim planı ile Köy Enstitüsü öğrencilerinin şehir ve kasabadaki rahat yaşam standartlarından uzak, alıştıkları gibi doğanın içinde kırsalda eğitim görmelerini amaçlanmıştır (Demircan and İnandı 2008). Dersler de hem içerik hem uygulama bakımından bu görüşe uygun olarak hazırlanmıştır. Enstitülerin haftalık çalışma süresi 44 saattir; bunun 22 saati teorik çalışma, 11 saati iş, 11 saati tarım çalışmalarına ayrılmıştır. Bu düzenleme ile teorik-uygulama arasındaki denge kurulmuştur. Dersler 3 ana gruba ayrılmıştır: “Kültür Dersleri”, “Ziraat Dersleri” ve “Teknik Dersler”

Tablo1 : 1943 Eğitim Planında Derslerin 5 Yıllık Haftalık Dağılımı (Milli Eğitim Bakanlığı 1943)

DERSLER	HAFTA SAYISI
1. Kültür Dersleri	114
2.Ziraat Dersleri	58
3.Teknik Dersler	58
TOPLAM	230

Kültür dersleri, Köy Enstitülerinden mezun olacak her öğrencinin bilmesi gereken temel bilgileri öğretmek amacıyla verilmiştir. Kültür dersleri sanat, fen, sağlık, türkçe, yabancı dil, öğretmenlik, tarım eğitimlerini kapsar. Öğrenciler bu derslerde gösterdikleri başarıya göre branşlaştırılmışlardır. Köy Enstitülerinde öğrencilere 11 aylık yoğun bir eğitim verilmiştir. Yıllık eğitim planı: “15 Ağustos-15 Eylül: Tatil, 15 Eylül-15 Haziran: Eğitim, Öğrenim (Teorik, Kuramsal), 15 Haziran-15 Ağustos: Atölye, Tarım, Sağlık (Uygulama)” şeklindedir. Türkçe, tarih, resim-iş, tabiat ve sağlık bilgisi, matematik, müzik, yabancı dil dersleri 5 yıl boyunca devamlı olarak okutulmuştur (Güvercin, Aksu, and Arda 2004).

Fen derslerinin eğitimi birbiriyle uyumlu planlanmıştır. Örneğin fizik dersinde elektrik konusu işlenirken, kimya dersinde moleküller arası bağ kurulumu, biyoloji dersinde canlılardaki sinir iletimi, sağlık dersinde elektrik çarpması ve yaralanmaları işlenmiştir. Bu sayede öğrencinin konuyu kavraması kolaylaşırken aynı zamanda bilginin çok yönlülüğünü anlar ve bu bilgiyi nasıl kullanacağını öğrenir.

Tablo2 : 1943 Eğitim Planında Kültür Derslerinin Sınıflara Göre Dağılımı (Milli Eğitim Bakanlığı 1943)

DERSLER	SINIF 1	SINIF 2	SINIF 3	SINIF 4	SINIF 5
Türkçe	4	3	3	3	3
Tarih	2	2	1	1	1
Coğrafya	2	2	1	1	-
Yurttaşlık Bilgisi	-	1	1	-	-
Fizik	-	2	2	1	1
Kimya	-	-	2	2	-
Tabiat ve Okul Sağlık Bilgisi	2	2	2	1	1
Yabancı Dil	2	2	2	2	1
El Yazısı	2	-	-	-	-
Resim İş	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar	1	1	1	1	-
Müzik	2	2	2	2	2
Askerlik	-	2	2	2	2
Ev İdaresi Ve Çocuk Bakımı	-	-	-	-	1
Öğretmenlik Bilgisi	-	-	-	2	6
Zirai İşletme Ekonomisi Ve Kooperatifçilik	-	-	-	-	1
TOPLAM	22	22	22	22	22

1947 Eğitim Programı

1947'deki eğitim planı Köy Enstitüleri'nin eleştiri almasından kaynaklı ortaya çıkmıştır. Köy Enstitüleri'nin marangoz, inşaat ustası, motor ustası, terzi yetiştiren sanat okulları olmadığı gerekçesiyle eğitim planında yeni bir düzenleme yapılmıştır. Genel kültür, tarım ve sanat alanında değişikliklere gidilmiştir. Önceki programa göre ders içeriklerinin pratik eğitimden uzaklaşıp kuramsal kısmına ağırlık verilmiştir. Bu planlama ile davranışsal yaklaşıma daha fazla önem vermeye başlamıştır. Serbest eğitim süreci, yaratıcılığın ve yorumlamanın desteklenmesi, dersin derslik dışına taşması gibi yapılandırıcı yaklaşımlar azaltılmıştır. Öğrenciye iş yaptırılması okulun eğitim amacından uzaklaştığının göstergesi kabul edilmiş ve "İş İçinde Eğitim" ilkesinden neredeyse tamamen uzaklaştırılmıştır. Sanat eğitimi kuramsallaştırılmıştır. Yine de bu değişikliklere rağmen 1947 planlaması 1943 planlamasının devamı niteliğindedir.

Tablo3 : 1947 Eğitim Planında Bütün Derslerin Sınıflara Göre Dağılımı (Bakanlığı 1947)

DERSLER	SINIF 1	SINIF 2	SINIF 3	SINIF 4	SINIF 5
Genel Bilgi Dersleri	4	4	4	4	4
Diğer Dersler	12	10	11	9	10
TOPLAM	44	44	44	44	4

Tablo4 : 1947 Eğitim Planında Genel Bilgi Derslerinin Sınıflara Göre Dağılımı (Bakanlığı 1947)

DERSLER	SINIF 1	SINIF 2	SINIF 3	SINIF 4	SINIF 5
Türkçe	4	4	4	4	4
Sanat Dersleri ve Atölye Çalışmaları	12	10	11	9	10
Tarım Dersleri ve Uygulamaları	12	10	11	9	10
TOPLAM	28	24	26	22	24

Tablo5 : 1947 Eğitim Planında Diğer Derslerin Sınıflara Göre Dağılımı (Bakanlığı 1947)

DERSLER	SINIF 1	SINIF 2	SINIF 3	SINIF 4	SINIF 5
Genel Ruhbilim	-	-	-	2	-
Çocuk ve Gençlik Ruhbilimi	-	-	-	-	1
Eğitbilim	-	-	-	1	1
Genel Öğretim Metodu	-	-	-	2	-
Özel Öğretim Metodu ve Uygulama	-	-	-	-	6
Toplumbilim	-	-	-	-	2
Eğitim Tarihi ve Teşkilat	-	-	-	-	1
Tarih	2	2	2	1	1
Coğrafya	2	2	2	1	1
Yurttaşlık Bilgisi	-	1	1	-	-
Matematik	5	3	3	3	-
Fizik	-	2	2	2	-
Kimya	-	2	2	1	-
Tabiat Bilgisi	2	2	2	2	-
Okul Sağlık Bilgisi	-	-	-	-	1
El Yazısı	1	1	1	-	-
Resim	1	1	1	1	1
İş	-	1	1	1	-
Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar	1	1	1	1	1
Müzik	2	2	1	2	1
Askerlik	-	-	1	1	1
Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı	-	-	1	1	1
Kooperatifçilik ve Kooperatif Sayışımı	-	-	-	-	1
TOPLAM	16	20	18	22	20

1953 Eğitim Programı

Enstitülerde 1947-1951 arasında yaşanan hızlı değişim süreci 1953 eğitim planının hazırlanmasına zemin oluşturmuştur. 1953'teki eğitim planı Köy Enstitüleri'nin ilk öğretmen okulları ile birleştirilmesinin basamağı niteliğinde hazırlanmıştır. Programın adı: "Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Programı"dır. Hazırlanan program 1943 eğitim planından oldukça farklıdır. Sanat ve atölye dersleri tamamen kaldırılmış, pratik eğitim bütünüyle kuramsal eğitime dönüştürülmüştür. Uygulama dersleri azaltılmış, teorik bilgiler artırılmış, neredeyse tamamen davranışsal yaklaşım uygulanmıştır. Sınıf sayısı beşten altıya çıkarılmıştır.

1951-1952 eğitim öğretim yılında karma eğitime son verildiği için 1953 eğitim planı kız ve erkekler için ayrı ayrı planlanmıştır (Demircan and İnandı 2008).

Tablo6 : 1953 Eğitim Planında Derslerinin Sınıflara Göre Dağılımı (Bakanlığı 1953)

DERSLER	SINIF 1	SINIF 2	SINIF 3	SINIF 4	SINIF 5	SINIF 6
Türkçe	5	4	4	4	4	3
Meslek Dersleri	-	-	-	2	6	14
Sosyal Bilgiler	4	4	4	3	3	2
Tabiat ve Fen Bilgileri	3	4	5	5	4	2
Matematik	4	4	4	4	3	-
Milli Savunma	-	-	-	1	1	1
Din Bilgisi	-	-	-	1	1	-
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2
Müzik	2	2	2	2	2	2
Resim ve Yazı	3	3	3	2	2	2
İş	3	4	4	3	3	3
Tarım	4	4	4	4	3	3
Serbest Çalışmalar	3	3	3	3	3	3
TOPLAM	33	34	35	36	37	37

4.1. Sanat Eğitimi

Köy Enstitülerinde sanat üzerinde durulan bir alandır. Sanat eğitimi ile öğrencilerin estetik algılarını geliştirmek, çevre ve tasarım bilincini kazandırmak, hayal gücünü ve yaratıcılığı arttırmak amaçlanmıştır. Öğrenciler sanatın her alanına teşvik edilmiştir. Her öğrenciye kendi belirlediği sanat dalı ile ilgilenmesi, kendi istediği enstrümanı çalması, istediği zanaat ile uğraşması, imkânı sunulmuştur. Güzel sanatlarla yalnızca halkın önde gelenlerinin değil, her kesiminin ilgilenebileceği düşünülmüştür. Bu nedenle sanat eğitiminde bireysel eğitim yöntemi uygulanmıştır. Öğrenciler yetenekli oldukları sanat dalına yönlendirilmişlerdir. Ders dışı aktivitelerde de sanat etkinlikleri desteklenmiştir. Her öğrencinin en az bir enstrüman çalması, resim yapması, nota bilgisine sahip olması, halk oyunları oynaması önemsenmiştir (Kabataş 2017).

Köy Enstitüleri'nde sanat müziğiyle, resmiyle, şiiriyle bir bütün olarak kabul edilmiştir. Sanat bir yaşam biçimi olarak ele alınmıştır. Köy enstitülerinin kuramcısı İsmail Hakkı Tonguç, dönemin ilköğretim genel müdürüken aynı zamanda resim-iş öğretmenidir ve sanatla yakından ilgilidir. İ. H. Tonguç, sanat eğitiminin derslik ve ders saati gibi sınırlardan uzak, yaşamın tamamını kapsayan bir süreç olduğu düşüncesindedir. Tonguç'a göre güzel sanatlar, insanı mutlu eden, insanın ruhunu besleyen, algısını genişletip yaratma güdüsünü harekete geçiren bir olgudur.

Resim, El İşi ve El Sanatları Eğitimi, "Resim ve Elişi" dersi adı altında verilmiştir. Ders süresi programda haftada bir saattir, ders dışında da etkinlikle resim ve elişi eğitimi desteklenmiştir. Öğrencilerin fikirlerini, gözlemlerini resim, çizim gibi estetik yollarla anlatabilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilere karakalem, yağlı boya, sulu boya, mürekkep kullanımı gibi çeşitli teknikler öğretilmiş, öğrencilere hayal gücüne dayalı resimler yaptırılarak sanat zevki oluşturmak hedeflenmiştir. Ders kapsamında özellikle milli desenlerimiz üstünde durulmuş, bunların öğrencilere anlatılması, onlara benimsetilmesi önemsenmiştir.

Müzik Eğitimi müziğin, insan ruhunu beslediği gibi insanların duygularını aktarması için bir araç olmasından dolayı çok önemsenmiştir (Aksu 1996). Öğrencilerin ritim ve nota bilgisini sahip olmasını ve her birinin kendini geliştirmek istediği enstrümanı çalmasını sağlamaktır. Köy Enstitülerinde başta flüt, mandolin, bağlama, keman, piyano vs. olmak üzere çeşitli müzik aletleri bulunmaktadır.

Müziğin bütünlendirici, kaynaştırıcı özelliği sayesinde müzik eğitimi ders saatleri içinde sınırlı kalmayıp ders dışı etkinliklerle desteklenmiştir. Beden eğitimi, jimnastik, oyun, dans ile bütünlendirilerek öğrenciler için daha keyifli hale getirilmiştir.

Tiyatro Eğitimi ile tiyatronun eğitici özelliğinden faydalanarak öğrencileri ve köy halkını düşündürürken eğlendirmek amaçlanmıştır. Tiyatro da diğer sanat ve kültür dersleri gibi uygulama ile işlenmiştir. Ulusal ve yöresel geleneklere göre farklı oyunlar oynanmıştır. Hazırlanan oyunlar köy halkının seyrine sunulmuştur. Böylece enstitüde eğitim devam ederken köy halkı ile ilişki kurulmuştur.

4.2. Türkçe Eğitimi

Köy Enstitülerinde anadili eğitimine önem verilmiştir. Ana dil eğitimi ile öğrencilerin okuma yazma öğrenebilmesi, kendi düşüncelerini sözle ve yazarak ifade edebilmesi, okuduğunu dinlediğini doğru ifade edebilmesi, dilin kurallarını öğrenebilmesi, edebî eserleri okuyup anlayıp bunlardan zevk alarak doğayı çevreyi insanları anlayabilmesi amaçlanmıştır (Göğüş 1993). Bu sayede güçlü yeteneğe sahip olup sınırlı kelime dağarcığı olan köy çocuklarının öğretmenlik seviyesinde Türkçeye sahip olması sağlanmıştır. Köy Enstitüsü mezunlarından her doksan dördünden biri profesyonelce yazarlık ile ilgilenmiştir (Demircan and İnandı 2008).

Ana dil eğitimi, bir ezber-bilgi aktarma dersi değil, beceri ve alışkanlık dersidir. Bu alışkanlığı kazandırabilmek için serbest okuma saatleri, yazı dersleri, güncel okul kütüphanesi ile ders saatleri dışında da eğitim verilmiştir.

Ders kapsamında incelenen okunan metinler, öğrenciye ulusal bilinci aşlamak, onun kişisel gelişimini, dünya görüşünü oluşturmak için ulusal, güncel, bilimsel ve tarihi konular ağırlıklı seçilmiştir. Bu açıdan bakıldığında anadil eğitimi tüm eğitim sisteminin temelini oluşturan derstir.

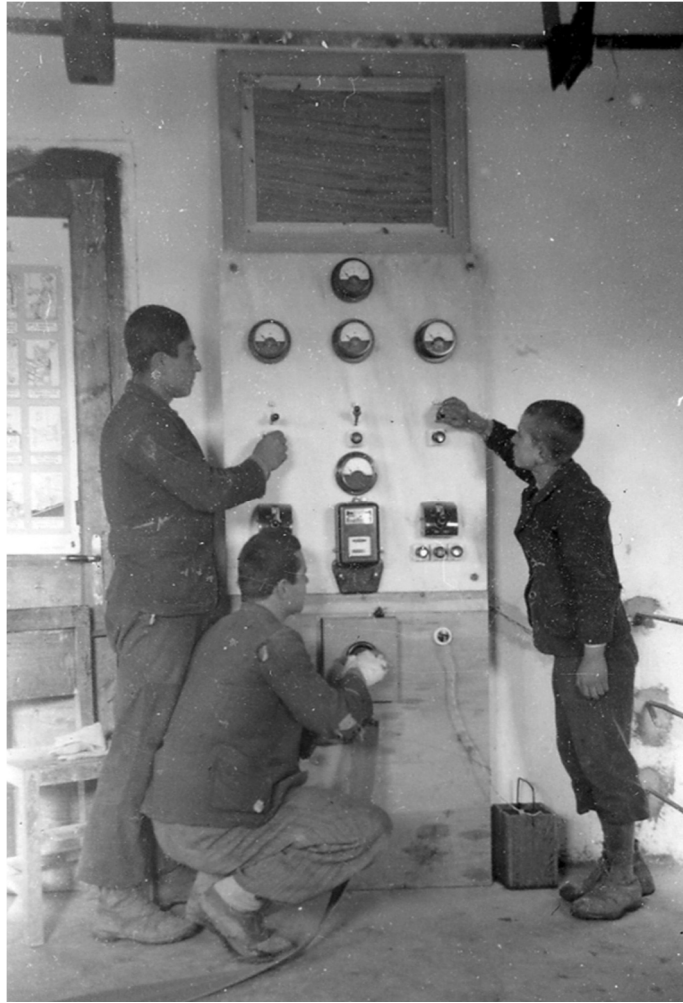
Türkçe dersi her sınıfta okutulmuştur. 1943 eğitim planında, Türkçe dersi “Kültür Dersleri” arasında yer almıştır. Okuma, yazma ve konuşma olarak üç ana bölümde ele alınmıştır. Her bölüm birden çok alt başlıkla detaylandırılarak açıklanmıştır. Türkçe dersi, 1947 eğitim planında “Genel Bilgi Dersleri” içerisinde yer almıştır. Haftalık ders saatleri 2.-3.-4.-5. Sınıflarda artırılmıştır. 1947 eğitim planında, Türkçe dersinin okuma ve yazma bölümlerine maddeler eklenmiş, konuşma bölümünde düzenleme yapılmıştır. 1953 eğitim planında, Türkçe dersinin adı “Türk Dili ve Edebiyatı” olarak değiştirilmiştir. Ders içeriğinde değişiklik, dersin bölümlerine bir ekleme yapılmamıştır, sadece öğretmenlere öneriler verilmiştir. Bu öneriler hem dersin işleyişi hem de öğrencilerin okumasında fayda görülen eserleri kapsamaktadır.

4.3. Fen Eğitimi

Fen bilimleri doğanın yasalarını, sınırlarını deney ve gözlemlerle araştıran ve açıklayan pozitif bilimlerdir. Köy enstitülerinde fen eğitimi fizik, kimya, biyoloji, tabiat bilgisi, sağlık bilgisi olarak ayrı derslerden oluşuyordu. Diğer derslerde ki gibi fen eğitiminde de öğrenilen bilgilerin günlük hayata entegre edilmesi önemsenmiş ve fen eğitimi sadece teorik değil, uygulamalı da yapılmıştır.

(Elpe 2014) İsmail Hakkı Tonguç'un "...Tabiatın içinde, tarla ve bahçeler arasında açılan bu kurumlarda, biyolojinin derslikte, karatahta başında okutulması artık gülünç olurdu. Tıpkı bunun gibi, ekilip, biçilen, çadır hayatından başlanarak yeni yapılar kurulan, hayvan beslenen bir kurumda fizik, kimya, aritmetik ve geometri derslerini bu olaylarla bağlantılı olarak okutmaya çalışmak büsbütün gülünç olurdu" ifadesi fen bilimleri eğitiminin enstitülerdeki yürütülme şeklini göstermektedir. Öğrencilerin, öğrenme sürecine aktif olarak katılmaları ve bilimi sorgulayarak öğrenmeleri sağlanmıştır (Türkoğlu 2000).

Fen derslerinin eğitimi birbiriyle uyumlu planlanmıştır. Örneğin fizik dersinde elektrik konusu işlenirken, kimya dersinde moleküller arası bağ kurulumu, biyoloji dersinde canlılardaki sinir iletimi, sağlık dersinde elektrik çarpması ve yaralanmaları işlenmiştir. Bu sayede öğrencinin konuyu kavraması kolaylaşırken aynı zamanda bilginin çok yönlülüğünü anlar ve bu bilgiyi nasıl kullanacağını öğrenir.

Resim1: Köy Enstitüsünde Elektrik Santrali Hazırlığı (Kocabaş 2014)

4.4. Sağlık Eğitimi

Kuruluşundan itibaren enstitülerde sağlık eğitimine önem verilmiştir. Enstitüden mezun olan her öğrencinin en azından temel sağlık bilgisine sahip olması amaçlanmıştır. "Tabiat ve Okul Sağlık Bilgisi" dersi; genel sağlık kuralları, temel sağlık bilgisi, kazalar, yaralanmalar, köy sağlığı, köy sağlığı sorunları, toplum sağlığı, sağlığın korunması gibi temel konuların anlatıldığı 5 yıl boyunca okutulan bir derstir. "Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı" dersinde ise çocuk bakımının, sağlığının, hastalıklarının anlatıldığı sadece son sınıfta (5. Sınıf) okutulan bir derstir.

1943'te Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığının ortak çalışmasıyla 19/07/1943 tarihli 4459 numaralı kanun gereği, enstitülerde "Sağlık Memuru Kolu" ve "Köy Ebese Kolu" oluşturulması amaçlanmıştır. Öğrencilerin 3. Sınıftan itibaren bu kollara ayrılması kararlaştırılmıştır. Ancak kız öğrenci sayısının yeterli olmaması sebebiyle "Köy Ebese Kolu" açılmamıştır, bu nedenle enstitülerde sadece köy sağlık memuru yetiştirilmiştir. Bu koldaki öğrencilerin eğitiminde genellikle okul doktorundan faydalanılmıştır. Sağlık kolu bulunan enstitülerde doktor, hemşire, ebe sayısı artırılmış böylece verilen sağlık eğitiminin niteliği de artırılmıştır, uygulamalar için en yakın devlet hastanesi veya sağlık birimine gidilmiştir. Bu uygulamalar sayesinde öğrencilerin mesleki becerileri artırılmış, köylerine döndüklerinde hizmet verebilecek seviyeye getirilmişlerdir. 1943'te Köy Enstitüleri'nin kurulmasıyla sağlık bölümleri açılmış, 1950'de kapatılmıştır. Enstitülerde sağlık bölümleri son mezunlarını (köy sağlık memurları) 1951'de vermiştir (Güvercin et al. 2004).

4.5. Tarım Eğitimi

Köy Enstitülerinde eğitimini tamamlayan öğrenciler köylerine döndüklerinde tarım faaliyetlerine destek olabilsinler, köylünün modern tarım hakkında bilmediklerini öğretebilsinler, diye enstitülerde tarım eğitiminin üzerinde durulmuştur. Dersler, sınıflarda değil, tarlalarda, bahçelerde işlenmiş yerinde ve "yaparak yaşayarak eğitim" ilkesi ile sürdürülmüştür. Tarım dersleri, yedi branş olarak okutuluyordu. Kız ve erkek öğrenciler için zorunluydu. "Bahçe Ziraatı" ve "Zootečni" dersleri her sınıf için zorunluydu (Ertuğrul 2010).

Tablo7 : Tarım Derslerinin Dağılımı (Milli Eğitim Bakanlığı 1943)

TARIM DERSLERİ	1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF	4.SINIF	5.SINIF
ARICILIK VE İPEK BÖCEKÇİLİĞİ	-	-	1	2	2
BAHÇE ZİRAATI	8	4	3	3	2
BALIKÇILIK VE SU MAMULLERİ	-	-	-	2	2
KÜMES HAYVANCILIĞI	2	2	-	-	-
SANAYİ BİTKİLERİ ZİRAATI VE ZİRAAT SANATI	-	-	1	1	2
TARLA ZİRAATI	-	3	4	2	1
ZOOTEKNİ	1	2	2	1	2
Toplam:	11	11	11	11	11

4.6. Öğretmenlik Bilgisi Eğitimi

Öğretmenlik eğitimi, beş ders ile verilmiştir. Bunlar: "Toplum Bilim", "İş Eğitimi", "Çocuk ve İş Ruh Bilimi", "İş Eğitimi Tarihi", "Öğretim Metot ve Tabikat" tir. Bu eğitim, önceden öğrenilen bilgilerin kullanılması ve derslerin uygulamaya yönelik olması sebebiyle son sınıfta verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı 1943).

4.7. Coğrafya Eğitimi

Coğrafya dersi, 1943 ve 1947 eğitim programlarında, “yaparak yaşayarak öğrenme” ilkesi ile öğretilmiştir. Bu sayede derste bilgilerin kalıcı olması sağlanmıştır. Derste temel coğrafya bilgileri öğretildiği gibi yaşanan çevreyi tanımaya da ağırlık verilmiştir. Bu dönemlerdeki coğrafya kitapları enstitülere özel hazırlanmamış olup o dönemdeki ortaokul ve lise seviyesi kitaplardan uygun olanlar derste okutulmuştur. Coğrafya dersini desteklemek için bahçeye güneş saati kurulması, küçük meteorolojik gözlem istasyonlarının kurulması, yurt içi gezileri gibi ders dışı faaliyetler yapılmıştır. 1953 yılında hazırlanmış olan son eğitim programına göre “Sosyal Bilgiler” dersi adı altında ilk üç yıl okutulmasına karar verilmiştir (Akdoğan 2017).

4.8. Spor Eğitimi

Köy Enstitülerinde spor eğitimi: “Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar Dersi” ile verilmiştir. Spor eğitimiyle; öğrencilerin vücutlarına dinçlik ve çeviklik kazandırmak, vücutlarını gelişimleri doğrultusunda çeşitli hareketlerle geliştirmek, sağlam vücut yapısına sahip olmalarını sağlamak, ulusal oyunları öğretmek, spor sevgisini aşılacak amaçlanmıştır. Beden Eğitimi dersi; 1. 2. 3. sınıflara sporun temel hareketleri, koşular, atlamalar ve temel jimnastik eğitimi şeklinde, 4. 5. sınıflara bunlara ek olarak enstitünün iklim ve bölge koşullarına uygun sporlar (dağcılık, binicilik, kayak, güreş, avcılık, yüzme gibi) şeklinde verilmiştir. Bir spor dalında fazladan başarı gösteren öğrenciler hafta sonları özel olarak eğitilerek sporcu olarak yetiştirilmiştir. Enstitülerde spor dallarında her iki yılda bir bölgesel yarışmalar yapılmıştır (Kocabaş 2014).

Halk Oyunları Eğitimi, “Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar Dersi” dersi kapsamında verilmiştir. Halk oyunları, kültürel açıdan sanatsal etkinlik olarak da değerlendirilebilir. Genellikle ders dışı etkinlikler yürütülmüştür. Enstitünün bulunduğu bölgenin oyunlarına ağırlık verilmiş, her öğrencinin kendi kültürünü bilmesi amaçlanmıştır (Bilir 2008).

5. İLK ÖĞRETMEN OKULLARINDA EĞİTİM

“Öğretmen Okulları” 16 Mart 1848’de rüştiyelere öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Öğretmenliğin her kademesi için ayrı ayrı okullara ayrılmıştır. 1869’da karar alınmış, 1870’de kız ilkokullarına ve rüştiyelerine öğretmen yetiştirmek için kadın öğretmen okulları açılmıştır. Bu okullar öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan ilk okullardır, ortak kullandıkları bir eğitim planını bulunmamasına karşın, Cumhuriyet dönemine kadar eğitim vermeye devam etmişlerdir (Doğan 2020).

1924’te “Tevhid-i Tedrisat” kanunu ile eğitimde bütünlük sağlanmıştır. Öğretmen okulları da köklü sistemsel değişikliklerle birlikte Yüksek Öğretmen Okulu olmuştur. 1951’de iş başına geçen yeni hükümet Köy Enstitüleri yüzünden eleştirilere maruz kalmamak adına ilk önce bu kurumların akıbeti ile ilgilenmiştir. 1953’de toplanan beşinci Milli Eğitim Şurası’nda Köy Enstitülerinin İlköğretmen Okullarına bağlanması kararlaştırılmıştır. Bu karar, 1954’te 6234 sayılı kanun ile yasalaştırılmıştır (Oğuzgan 1982).

1973’te Milli Eğitim Yüksek Kanunu’nda öğretmenlerin yüksek öğrenim kurumlarında yetiştirilmesi öngörülmüştür. Bu kanunla beraber İlköğretmen Okulları iki yıllık enstitülere çevrilmiştir. 1982’de ise bu enstitüler yüksek öğrenim kurumlarına dönüştürülerek eğitim fakültelerine bağlanmıştır. 1989’da öğretmen eğitimi için azami süre iki yıldan dört yıla çıkartılmıştır.

6. kırsalda eğitim projeleri

Kırsalda Genç Kadınların Güçlendirilmesi-SABANCI/AÇEV: Kırsalda yaşayan kadınların sağlık, çocuk bakımı, kadın hakları gibi kesinlikle bilinmesi gereken konularda eğitim almasını amaçlayan bir projedir. Proje Temmuz 2014, Haziran 2015 arasında Adana ve Mersin'in belirli 46 köyde hayata geçirilmiştir. Sabancı Vakfı'nın desteğiyle AÇEV tarafından uygulanmıştır. Yaklaşık 1200 kadın 11 haftalık eğitim görmüştür. Erkeklerde 400 kadar farkındalık toplantısı yapılarak verilen eğitimlerin önemi anlatılmıştır (SABANCI VAKFI n.d.).

O Köy Bizim Köyümüzdür-SABANCI/KAMER: Kırsalda yaşayan kadınların yaşadıkları sorunların değerlendirilmesi ve bu sorunlarla baş etmek için eğitim verilmesi amacıyla uygulanmıştır. Proje Batman ve Siirt'te Temmuz 2014-Temmuz 2015 arasında gerçekleştirilmiştir. Batman ve Siirt'te yapılan saha çalışmalarında kırsalda yaşayan kadınların miras hakkı, eğitim hakkı vs. hakkında az bilgisi olduğu, bu nedenle bu haklarından yeterince faydalanamadığı görülmüştür. Ayrıca bölgede çok sayıda genç yaşta (çocuk yaşta) evlilik gözlemlenmiştir. Köylerde 3261 kadınla yüz yüze görüşülmüş, ihtiyaçları belirlenmiştir. Görüşme sonuçları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile paylaşılmıştır. İlçelerde 12 farkındalık toplantısı yapılmıştır. İmamlar, jandarmalar, muhtarlar ve kamu görevlileri kadın hakları konusunda bilgilendirilmiştir. Proje tamamlandıktan sonra sonuçlar analiz edildikten sonra basın toplantısı ile halk ile paylaşılmıştır (SABANCI VAKFI 2014).

KODA (Köy Okulları Değişim Ağı): Köy Okullarının güçlü bir eğitim potansiyeline sahip olması, bunu ortaya çıkarmak için eksiklerinin tamamlanması amacıyla kurulmuş bir dernektir. Saha çalışmaları 2015'te başlamış, 2016'da dernekleşmiştir. Köy okullarını her açıdan destekleyip ileriye taşımayı, kırsal koşullarına uygun, kent okulları seviyesinde okullara dönüştürmeyi hedefler. Vakıf ve derneklerin köy okulu projelerinde saha araştırması aşamasından başlamak üzere yardımcı olur (KODA 2016).

Kırsalda Yaşayan Çocuklar İçin Eşit Bir Başlangıç-AÇEV: "Kırsal Alanda Yaşayan Çocuklar İçin Eşit Bir Başlangıç" sunmak amacıyla AÇEV (Anne Çocuk Eğitim Vakfı) tarafından kırsalda gerçekleştirilen bir projedir. Proje Tokat'ın köylerinde gerçekleştirilmiş, 2012 yılının Nisan ayında başlamış, Ağustos 2015'te sonuçlandırılmıştır. Kırsalda doğup yaşayan (kimisi eğitim de görmemiş) anne ve çocukların, kentte yaşanan anne ve çocuklarla aralarındaki farkı azaltmak ve konuya farkındalık yaratmak, annelik rolünü güçlendirmek, anasınıflarını geliştirmek, her çocuğun okul öncesi eğitim almasını sağlamak için hayata geçirilmiştir. Projede 0-6 yaş arası çocukluk eğitimini güçlendirmeye yönelik farklı köylerde AÇEV'in Hizmet Temelli ve Toplum Temelli modelleri uygulanmıştır. Hizmet Temelli Model, projenin uygulanacağı bölgenin fiziki ihtiyaçlarının karşılanmasını kapsamaktadır. Toplum Temelli Model, toplumun her kesiminden insanın (anneler, babalar, çocuklar, öğretmenler vs.) ihtiyaç duyduğu sosyal, toplumsal eğitime ulaşabilmesini kapsamaktadır. Toplum Temelli Model, daha çok Latin Amerika ve Afrika ülkelerinde uygulanan, kökenini toplumun birlik ve beraberliğinden alan bir modeldir. Projede önce Hizmet Temelli Model, sonra Toplum Temelli Model uygulanmıştır. Hizmet almaya ihtiyacı olmayan köylerde sadece Toplum Temelli Model'in uygulanması yeterli olmuştur (AÇEV 2016). Projede yer alan anneler, genç yaşta evlenmiş ve çocuk sahibi olmuş, eğitimlerini yarıda kesmiş, çalışmak haricinde evden çıkmayan kişilerdir. Her birine haftalık belli toplantılar ve eğitimler verilerek, sosyal ve kişisel gelişimleri arttırılmaya çalışılmıştır. Toplantılara isteyerek gelmelerini sağlamak, verilen eğitimleri bir sonraki toplantıya kadar uygulamalarını sağlamak zor olmuş olsa da AÇEV bu projeden ve sonuçlarından başarı ile bahsetmiştir.

Proje kapsamında birinci öncelikli grup ise 0-6 yaş grubu çocuklardır. AÇEV proje koordinatörlerinin araştırmasına göre 0-6 yaş arası çocuklara verilen eğitim, başarı düzeyi en yüksek geri dönüt veren eğitim politikasıdır. Bu nedenle 0-6 yaş grubu çocukların hem eğitim mekanlarında hem eğitim sistemlerinde hem eğitim elemanlarında iyileştirme yapılmıştır.

Öğretmenlerine çeşitli eğitimler verilmiş, sınıfları gerekliyse tadilat edilmiş, boyanmış, mobilyaları yenilenmiştir (AÇEV 2016).

Anne ve çocukların hedef kitle olarak alındığı projede ailenin büyük bölümünün proje kapsamında olması, babaların da eğitime tabii tutulmasını sağlamıştır. Babalar için haftanın belirli zamanlarında kahvelerde toplantılar yapılmış ve eğitimler verilmiştir. Bu eğitimler aynı hafta anne ve çocuklara verilen eğitimleri pekiştirici şekilde programlanmıştır.

ISFIRE (International Symposium for Innovation in Rural Education): Her yıl düzenlenen Uluslar arası Kırsal Bölgelerde Eğitimde İnovasyon Zirvesi'nde Avustralya, Butan, Kanada, Kore, Norveç, Güney Afrika ve Birleşik Devletler gibi katılımcı ülkelerde kırsal politikaların geliştirilmesi, kırsal bölgelerdeki öğretmenlerin tecrübelerinin iyileştirilmesi, öğrencilerin tecrübelerinin iyileştirilmesi ve gelişimlerine katkı sağlaması, ders programlarının iyileştirilmesi, kaynakların iyileştirilmesi, eğitim ve öğretimin kültürle bir arada empoze edilmesi ve bazı diğer özel sorunlara değinilmesi amacıyla akademisyenler ve uzmanlar bir araya gelmektedir. Bu ülkelerdeki geçmiş vaziyetler ve mevcut durum geniş çaplı araştırmalar sonucunda irdelenir ve geleceğe yönelik, her ülkenin sosyokültürel ve ekonomik durumuna göre potansiyel projeler geliştirilmektedir (Lyons 2009).

7. SONUÇ

Kırsaldaki eğitim sorunu, Osmanlı'dan itibaren hükümetin farkında olduğu ve çözüm üretmeye çalıştığı bir durumdur. Nüfusun büyük kısmının kırsalda yaşıyor oluşu, kentlerdeki eğitim ve refah seviyesinin kırsala ulaşmasını engellemiştir. Bu nedenle kırsalın kalkınması tüm ülkenin kalkınması anlamına gelmektedir. Cumhuriyet Döneminde, eğitim planlamalarında köylerin durumu geniş yer kaplar. Savaşta kayıplarla beraber meslek sahibi kişilerin azlığı eğitim sorununu arttırmış hem kentlerde hem köylerde başta öğretmen olmak üzere çalışan insan ihtiyacı doğmuştur. 1924'te imamların, rüştiye mezunlarının ve ilk okulu başarıyla bitiren köy öğrencilerinin köy okullarında üç yıl eğitim verebilecek öğretmen olarak yetiştirilmesi amacıyla kısa süreli kurslarla açılmıştır. Bu kurslar 1939-1940'a kadar eğitim vermeye devam etmiştir. Ancak bir bütünlüğü yoktur, her kurs kendi bünyesine göre bir eğitim planı uygulamıştır.

Mustafa Kemal'in bizzat kendi fikri ile ortaya çıkan Köy Eğitim Kursları, aksaklıklardan dolayı Mecliste görüşüldükten on yıl kadar hayata geçirilebilmiştir. Eğitim Kursları, ülkenin acil öğretmen ihtiyacını en hızlı şekilde çözecek bir yöntem olarak görülmüştür. Başta deneme amaçlı kurulsun da ardından yasalaşmış ve devamlılığı sağlanmıştır. Ancak "Tevhid-i Tedrisat" Kanunu gereğince eğitimde birliğe aykırı olduğu için okul olarak kurumsallaştırılmıştır. İlk Köy Öğretmen Okullarının kurulmasından bir sene sonra Köy Öğretmen Okulları Yasası çıkartılmıştır. Köy Öğretmen Okulları, Köy Eğitim kurslarını tek bir çatı altında toplamış, ortak bir eğitim planlaması yapılmasını sağlamıştır. Bu sayede Köy Enstitülerinin temelleri atılmıştır. Köy Enstitüleri, dönemin idealist Milli Eğitim Bakanı ve İlköğretim Müfettişinin katkılarıyla, yapılandırmacı yaklaşım, post-modern model ağırlıklı eğitim vermiştir. Bu eğitim şekliyle başarı elde etse de çok fazla eleştiriye maruz kaldığı için kapatılmak zorunda kalmıştır. Köy Enstitüleri, yaklaşık on yıllık eğitim süreçlerinde binlerce öğrenci mezun etmiş ve köy öğretmen ihtiyacının giderilmesine büyük katkıda bulunmuştur.

Temelleri Osmanlı Döneminde atılan Öğretmen Okulları, Cumhuriyet Döneminde İlköğretmen Okullarını adını almıştır. 1954'te Köy Enstitüleri, İlköğretmen Okulları bünyesine dahil edilmiştir. İlköğretmen Okulları da 1980'lerde yerini önce enstitülere ardından yüksek okul ve üniversitelere bırakmıştır. Böylece öğretmen yetiştirme süreci daha uzun ve daha profesyonel bir hal almıştır. Günümüzde de üniversitelerin eğitim fakültelerinde devam etmektedir.

Kırsal ve kent arasındaki eğitim farkını azaltmak için çeşitli dernekler, vakıflar kurulmuş ve projeler üretilmiştir. Projeler, sürekli veya dönemsel ve bölgesel veya ülke çapında olabilmektedir. Eğitim farkını azaltmak ve özellikle kız çocuklarının ve kadınların eğitiminin desteklenmesi üzerine planlanmaktadır.

Sonuç olarak: Kırsalda eğitim tüm politika ve hizmetlere rağmen çoğu dönem kentteki eğitimden eksik kalmıştır. Kırsaldaki eğitim sorunu ile kırsalda öğretmen sorununun birlikte çözülmesini amaçlayan İlköğretmen Okulları başarılı olup zamanla programları genişletilmiş ve öğrenci sayısı artmıştır. Köy Enstitülerinin de bu okulların bünyesine katılması ile kırsalın gelişimi hızlanmıştır. Öğretmen yetiştirmenin yalnızca yüksek öğrenim kurumlarında yapılabileceğinin kanunlaştırılmasının ardından merkezi eğitim sistemine geçilmiş olması, bireylerin kırsal şartlarından uzak eğitime tabii tutulmasına neden olmuştur. Kırsalın fiziki şartlarının ve insan eylemlerindeki farklılıklarının eğitim sistemine yansıtılmamış olması, bireyin yaşadığı ortamı yalnızca aile ve yakın çevresinden tanınmasına fırsat vermiştir. Okulda alınan eğitimin gerçek hayat ile ilişki ve bağının azalmasına neden olmuştur. Günümüzde de merkezi eğitim sisteminin sonucu olarak kırsalda ve kentte aynı eğitim programı uygulanmaktadır. Bu program eğitim eşitliğini sağlasa da kırsal şartlarına ışık tutacak içeriklerden uzaktır.

8.Kaynakça

- AÇEV. 2016. “Kırsal Alanda Yaşayan Çocuklar İçin Eşit Bir Başlangıç Projesi.” Retrieved (https://www.acev.org/wp-content/uploads/2017/11/ACEV_SOZ_kirsal_alanda-_yasayan_cocuklar_icin_esit_bir_baslangic_projesi-_18_04_2016.pdf).
- Akdemir, Ahmet Selçuk. 2013. “Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programlarının Tarihçesi ve Sorunları.” Pp. 15–28 in *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Ankara: Turkish Studies.
- Akdoğan, Esra Mindivanli. 2017. “Köy Enstitülerinde Coğrafya Öğretimi.” *Tarih Okulu Dergisi (TOD) (XXXI):235–73*.
- Aksu, Cahit. 1996. “Sanat Eğitimi Akımında Müzik Sanatının Yeri.” 1–5.
- Akyüz, Yahya. 2001. *Başlangıçtan 2001’e Türk Eğitim Tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Alıcı, Devrim. 2008. “Bir Eğitim Devrimcisi: Mustafa Necati.” *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1(4):65–79.
- Aydın, Hasan. 2006. “Eğitimde Modern ve Post-Modern Modeller.” *Bilim ve Gelecek Dergisi* 33:60–69.
- Bakanlığı, Milli Eğitim. 1947. *Köy Enstitüleri Öğretim Programı (1947)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Bakanlığı, Milli Eğitim. 1953. *Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Programı (1953)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Başgöz, İlhan. 1999. *Türkiye’nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk*. Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bilir, Pervin. 2008. “Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programı Ve Köy Enstitülerinde Beden Eğitimi Derslerinin Yapılandırıcı Öğretim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi.” *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 4(3):145–50.
- Binbaşıoğlu, Cahit. 2005. *Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircan, Candemir, and Yusuf İnandı. 2008. “Köy Enstitüleri Programlarında Anadilinin Önemi ve Türkçe Öğretimi.” *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4(1):1–13.
- Diñer, Süleyman. 2002. *Çitlenbik Kayayı Çatlattı*. İzmir: İleri Yayınları.
- Doğan, Tahsin. 2020. “Kuruluşunun 172. Yılında Öğretmen Okulları.”
- Elpe, Ebru. 2014. “Köy Enstitüleri ve Sanat Eğitimi.” *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 4(2):15–34.
- Ergün, Mustafa. 1997. *Atatürk Devri Türk Eğitimi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Ertuğrul, Kurtuluş. 2010. “TBMM’deki Yansımalarına Göre Köy Enstitüleri.” T. C. Dumlupınar Üniversitesi.
- Göğüş, Beşir. 1993. *Türkçe Öğretimine Genel Bir Bakış Türkçe Öğretimi ve Sorunları*. TED Yayınları.

- Güvercin, Cemal Hüseyin, Murat Aksu, and Berna Arda. 2004. "Köy Enstitüleri ve Sağlık Eğitimi." *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 57(2):97–103.
- Kabataş, Mustafa. 2017. "Köy Enstitülerinde Müzik ve Sanat Eğitimi." *Ulakbilge Dergisi* 5(13):1109–24. doi: 10.7816/ulakbilge-05-13-07.
- Kocabaş, Kemal; Gier Yücel, Güzel. 2003. *Köy Enstitüleri ve Yeni Arayışlar*. İzmir: YKKED (Yeni Kuşak Köy Enstitüsü) Yayınları.
- Kocabaş, Kemal. 2014. "Köy Enstitüleri ve Fen Eğitimi." *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (10–11):62–73.
- KODA. 2016. "KODA Biz Kimiz?" Retrieved (<https://www.kodegisim.org/biz-kimiz>).
- Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı. 2004. *Köy Enstitüsü Programları (1936-1953)*. Ankara.
- Kuban, Doğan. 2017. *Türk Ahşap Konut Mimarisi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Lyons, Terence. 2009. "International Symposium for Innovation in Rural Education Improving Equity in Rural Education Symposium Proceedings." edited by G. CHOİ, Joon-Yul; MCPHAN. Armidale.
- Makal, Mahmut. 1997. *Bozkırdaki Kıvılcım Enstitülüler*. Ankara: Güldikenî Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. 1943. *Köy Enstitüleri Öğretim Programı (1943)*. Ankara: Maarif Matbaası.
- Oğuzgan, Ferhan. 1982. "Ülkemizde Öğretmen Eğitiminin Gelişimi." Pp. 37–45 in. *Eğitim ve Bilim*.
- Ortaş, İbrahim. 4AD. "Ülkemizin Kaçırıldığı En Büyük Eğitim Projesi: Köy Enstitüleri." *Pivolka* (17):3–5.
- SABANCI VAKFI. 2014. "O Köy Bizim Köyümüzdür." Retrieved (<https://www.sabancivakfi.org/tr/sosyal-degisim/o-koy-bizim-koyumuzdur>).
- SABANCI VAKFI. n.d. "Kırsalda Genç Kadınların Güçlendirilmesi." Retrieved (<https://www.sabancivakfi.org/tr/sosyal-degisim/kirsalda-genc-kadinlarin-guclendirilmesi>).
- Sarı, Muhammed, and Esma Uz. 2017. "Cumhuriyet Döneminde Köy Eğitim Kursları." 6(1):29–55.
- Taşkaya, Serdarhan Musa, and Sait Akbaşlı. 2008. "Okuma Yazma Öğretiminde Köy Enstitülerinin Yeri." *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4(1):14–22.
- Tonguç, İsmail Hakkı. 1956. *Kitaplaşmamış Yazılar*. Ankara: KEÇEV Yayınları.
- Türer, Ali. 2006. "Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve Sorunlar." *Abece Dergisi*.
- Türkoğlu, Pakize. 2000. *Tonguç ve Enstitüleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.